

André Spicer

PASKANJAUHANTABISNES

Suomentanut Tapani Kilpeläinen

Tämä on näyte.
Osta koko teos osoitteesta netn.fi.

niin & näin
Tampere 2018

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

Business Bullshit

© 2018 André Spicer

All Rights Reserved

Authorised translation from the English language edition
published by Routledge, a member of the Taylor & Francis Group

SUOMENNOS

© Tapani Kilpeläinen & Eurooppalaisen filosofian seura ry

ISBN-NUMERO

978-952-7189-37-5

KANSI

Pasi Romppanen

TAITTO

Susanna Laurola

PAINOTYÖ

Tallinnan kirjapaino-osakeyhtiö,

Tallinna 2018

KUSTANTAJA

Eurooppalaisen filosofian seura ry / *niin & näin*

SISÄLLYS

	Esipuhe	9
1	Johdanto	12
2	Paskanjauhanta: bongausopas	33
3	Miksi paskaa jauhetaan niin paljon?	80
4	Näin tehdään paskanjauhannalla	135
5	Paskanjauhanta poikki	182
	Kiitokset	210
	Viitteet	211

*Totuus on kuin runoutta.
Ja useimmat ihmiset vihaavat runoutta ihan vitusti.*

– eräässä Washingtonin (DC) baarissa
kuultu repliikki elokuvassa *The Big Short*

ESIPUHE

Hissin yhdellä näytöllä vilkkuivat viimeisimmät uutiset. Toisella näytöllä vuorottelivat kuvat Afrikan lapsista ja Yorkshiren bisnesmiehistä ja osakkeiden hinnoista. Korvissani paukahti. Hissin vauhti hidastui, astuimme ulos. Kännykkää tiukasti pittelevä, hyvin pukeutunut virkailija ohjasi meidät kokoushuoneeseen. Kaksi rennosti pukeutunutta johtajaa kätteli meitä. Olinko tavannut heidät aikaisemmin? Sillä ei oikeastaan ollut väliä.

”Miten firmasi on muuttanut toimintakulttuuriaan niiden viimevuotisten skandaalien jälkeen?”, kysyin. Ensimmäinen johtaja näytti ilahtuneelta. Hän viskasi kasvoillemme iskusanon myrskyn. Se kesti kaksikymmentä minuuttia. Sitten hänen kollegansa jatkoi. Kollega oli vielä innostuneempi. Toinen kaksikymmentä minuuttia, sitten meitä käteltiin lämpimästi ja meidät saatettiin ulos turvatarkastuksen ohi. Kävellessämme ulos rakennuksesta käännyin katsomaan kollegaani. ”Vau, tuo teki vaikutuksen!” sanoin. ”Nuo ihmiset todella osaavat asiansa!”

Myöhemmin samalla viikolla kuuntelin äänitettä haastattelustamme. Olin järkyttynyt. Loogisen analyysin sijasta kuulin mielivaltaisen kokoelman tyhjiä fraaseja. Minun oli vaikea tajuta, mistä nämä ihmiset oikein puhuivat.

Toivoen pääseväni pakoon omalta typeryydeltäni silmäilin toimettomana toimistoni kirjahyllyä. Pian katseeni osui pieneen pökkariin. Sen nimi oli *Bonjour Laziness: Why Hard Work Doesn't Pay*. Sen oli kirjoittanut entinen ranskalainen yritysjohtaja Corinne Maier. Se vaikutti helppolukuiselta, joten tartuin siihen.

Selaillessani tätä pientä kirjaa löysin pian bisnespuhetta käsittelevän osion. Maierin mukaan bisnespuhe on ”tarkoituksellisen hämää[ä] ja käsittämätön[tä] no-man’s-kiel[tä]”¹. Vasta silloin oivalsin, ettei kyvyttömyyteni ymmärtää noita johtajia johtunut siitä, etten vain ”tajunnut”. Kokouksen aikana kuulemani oli itse asiassa täydellinen esimerkki tyhjästä kielestä, jota käyttävä bisnesväki puhuu hyvin paljon ja sanoo hyvin vähän.

Aloin tajuta, että suuri osa siitä, mitä erilaisissa organisaatioissa tapahtuu, muodostuu tästä tyhjästä puheesta. Olen tutkinut kahdenkymmenen vuoden ajan, mitä ihmiset töissä sanovat. Olen aina etsinyt merkitystä. Vasta nyt äkkäsin, että huomattava osa yritysten käyttämästä kielestä on täysin merkityksetöntä. Kaiken kukkuraksi se on vielä tarkoitettukin merkityksettömäksi.

Oivallus sai minut tutkimaan hallinnon merkityksetöntä kieltä. Kun aloin etsiä, löysin sitä kaikkialta: kouluista, pankeista, konsulttifirmoista, politiikasta ja viestimistä. Oli kuin kummallinen sanavirus olisi valloittanut kielemme.

Merkityksettömien toteamusten arkistoni kasvoi. En vain vieläkään tiennyt, mitä nimeä käyttäisin ilmiöstä. Oliko se ”jargonia”, ”johtamismuotia”, ”diskurssia”, ”retoriikkaa” vai jotakin muuta? Minulta meni jonkin aikaa tajuta, että paras nimitys tälle kaikelle on ”paskanjauhanta”.

Onneksi Princetonin filosofi Harry Frankfurt oli kirjoittanut täsmälleen samasta aiheesta hienon pienen kirjan, johon törmäsin sattumalta. Hän väitti, että paskapuhe on erityinen toteamusten luokka – sanoja, joilla ei ole yhteyttä totuuteen. Aloin tajuta, että se oli hieno tapa kuvata merkityksetöntä yrityspuhetta, josta olin koonnut informaatiota.

Tajusin, että hyvin monet organisaatiot pyörivät paskanjauhannalla. Ne luovat sitä, levittävät sitä ja kuluttavat sitä. Joskus se on hyväkin asia. Se antaa ihmisille tekemistä, auttaa heitä saamaan huomiota ja tuottaa heille mainetta. Mutta paskanjauhantabisnes voi olla myös erittäin vaarallista. Se voi valloittaa organisaatioita, sysätä pois niiden perimmäisen tarkoituksen ja samentaa kielen. Paskanjauhanta tekee ihmiset epätoivoisiksi, mutta se voi myös auttaa heitä menestymään maailmassa.

Nämä paskanjauhannan kaksi puolta alkoivat kiehtoa minua – miten se lannoittaa ja miten se voi myrkyttää. Niin aloin tutkia, miten muuan venäläinen mystikko vaikutti erääseen kalifornialaiseen palveluyritykseen, miksi toimistotyöläiset pukeutuvat Scooby Dooksi ja miksi psykoanalyttikot ovat pestanneet brändäysvalmentajia. Ryhdyin etsimään kehnoita lyhennettä, merkityksettömiä toiminta-ajatuksia ja tolkuttomia sähköpostiviestejä. Luin, mitä psykologit, filosofit, antropologit, historioitsijat ja sosiologit paskanjauhannasta ajattelivat. Ja jouduin itsekin kestäämään melkoisen annoksen johtamispaskanjauhantaa.

Tämä kirja on raportti siitä, mitä löysin.

niin & näin -kirjoissa ilmestynyt

1. MIKKO LAHTINEN (toim.), *Henkinen itsenäisyys*
2. MARTIN HEIDEGGER, *Silleen jättäminen*
3. RALPH WALDO EMERSON, *Luonto*
4. PEKKA PASSINMÄKI, *Kaupunki ja ihmisen kodittomuus*
– *Filosofinen analyysi rakentamisesta ja arkkitehtuurista*
5. QUENTIN SKINNER, *Kolmas vapauden käsite*
6. PERTTI AHONEN, *Vireällä mielellä*
– *Ymmärtämisen ja eettisyyden mielialat*
7. JULIEN OFFRAY DE LA METTRIE, *Ihmiskone*
8. T. P. USCHANOV, *Wittgenstein in Finland – A Bibliography 1928–2002*
9. MIKA HANNULA, JUHA SUORANTA & TERE VADÉN,
Otsikko uusiksi – Taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat
10. TOMMI WALLENIUS, *Filosofian toinen – Levinas ja juutalaisuus*
11. DANIEL JUSLENIUS, *Suomen onnettomuus – De Miseriis Fennorum*
12. MICHEL ONFRAY, *Kapinallisen politiikka*
– *Tutkielma vastarinnasta ja taipumattomuudesta*
13. J. J. F. PERANDER, *Yhteiskunta uutena aikana & muita kirjoituksia*
14. JUSSI BACKMAN, *Omaisuus ja elämä*
– *Heidegger ja Aristoteles kreikkalaisen ontologian rajalla*
15. NICCOLÒ MACHIAVELLI, *Castruccio Castracanın elämä*
16. JUKKA PAASTELA (toim.), *Terrorismi*
– *Ilmiön tausta ja aikalaisanalyysjä*
17. LAURI MEHTONEN, *Moderniteetin jäljillä*
– *Tekstejä aistisuudesta, tiedosta ja sivistyksestä*
18. ARTHUR SCHOPENHAUER, *Taito olla ja pysyä oikeassa*
– *Eristinen dialektiikka*
19. JUHA DRUFVA, *Unohdettuja ajatuksia etsimässä*
20. JUHA VARTO & HAKIM ATTAR, *Syvä laulu*
21. JUSSI BACKMAN & MIIKA LUOTO (toim.), *Heidegger*
– *Ajattelun aiheita*
22. KARI VÄYRYNEN, *Ympäristöfilosofian historia*
– *Maaäitimyytistä Marxiin*
23. TERE VADÉN, *Karhun nimi – Kuusi luentoa luonnosta*
24. GUY HAARSCHER, *Tunnustuksettomuus*
25. JOSÉ ORTEGA Y GASSET, *Ajatuksia tekniikasta*
26. TAPANI KILPELÄINEN (toim.), *Kääntökirja*
– *Kirjoituksia kääntämisen filosofiasta*

27. MARTIN HEIDEGGER, *Tekniikka ja käänne*
28. SIMONE WEIL, *Juurtuminen*
– *Alkusoitto ihmisvelvollisuuksien julistukselle*
29. MIKA HANNULA, *Suomalaisuudesta – Erään sukupolven tarina*
30. FRIEDRICH NIETZSCHE, *Tragedian synty*
31. EDMUND HUSSERL, *Geometrian alkuperä – Johdanto Jacques Derrida*
32. WILLIAM JAMES, *Pragmatismi*
– *Uusi nimi eräille vanhoille ajattelutavoille*
33. TUUKKA TOMPERI & HANNU JUUSO (toim.), *Sokrates koulussa*
– *Itsenäisen ja yhteisöllisen ajattelun edistäminen opetuksessa*
34. JUHA VARTO, *Tanssi maailman kanssa – Yksittäisen ontologiaa*
35. GIORGIO COLLI, *Nietzschen jälkeen – Miten tullaan filosofiksi*
36. FJODOR DOSTOJEVSKI, *Talvisia merkintöjä kesän vaikutelmista*
37. MIGUEL DE UNAMUNO, *Traaginen elämäntunto*
38. JOYCE CAROL OATES, *Nyrkkeilystä*
39. MARTIN HEIDEGGER, *Esitelmiä ja kirjoituksia osa II*
40. E. M. CIORAN, *Hajoamisen käsikirja*
41. MARIE-FRANCE DANIEL, LOUISE LAFORTUNE,
RICHARD PALLASCIO & PIERRE SYKES,
Matildan ja Taavetin matemaattiset seikkailut
42. MARIE-FRANCE DANIEL, LOUISE LAFORTUNE,
RICHARD PALLASCIO & PIERRE SYKES,
Matildan ja Taavetin seikkailut tieteen maailmassa
43. OSCAR BRENIFIER, *Keskusteleva opetus*
44. MAUGHN GREGORY, *Filosofiaa lapsille ja nuorille*
45. MARIE-FRANCE DANIEL, LOUISE LAFORTUNE,
RICHARD PALLASCIO & PIERRE SYKES,
Filosofoidaan matematiikasta ja luonnontieteistä
46. JOHN DEWEY, *Taide kokemuksena*
47. PIERRE HADOT, *Mitä on antiikin filosofia?*
48. MARTIN HEIDEGGER, *Mitä on metafysiikka?*
49. ANN MARGARET SHARP, *Nukkesairaala*
50. ANN MARGARET SHARP & LAURANCE JOSEPH SPLITTER,
Kuka minä olen? – Nukkesairaalan opettajanopas
51. SAMI PIHLSTRÖM, *Elämän ongelma – Filosofian eettinen ydin*
52. NORMAND BAILLARGEON, *Älyllisen itsepuolustuksen pikakurssi*
53. BEATE BØRRESEN, BO MALMHESTER & TUUKKA TOMPERI,
Ajatellaan yhdessä – Taitavan ajattelun työkirja
54. ROGER-POL DROIT, *Filosofoidaan lasten kanssa*
55. LEENA KURKI & TUUKKA TOMPERI, *Väittely opetusmenetelmänä*
– *Kriittisen ajattelun, argumentaation ja retoriikan taidot käytännössä*

56. LUDWIG WITTTGENSTEIN, *Ajatusliikkeitä*
– *Päiväkirjat 1930–1932 & 1936–1937*
57. SIMO KYLLÖNEN, JUHANA LEMETTI, NIKO NOPONEN
& MARKKU OKSANEN (toim.), *Kiista yhteismaista*
– *Garrett Hardin ja selviytymisen politiikka*
58. HERBERT MARCUSE, *Taiteen ikuisuus*
59. HEINRICH HEINE, *Romantiikan koulu*
60. MATTHEW B. CRAWFORD, *Elämän korjaajat*
– *Kädentaitojen ja käytännöllisen ammattityön ylistys*
61. TAPANI KILPELÄINEN, *Itsemurhan filosofia*
62. JULIAN BAGGINI & PETER S. FOSL, *Etiikan pikkujättiläinen*
63. FRIEDRICH HÖLDERLIN, *Teokset*
64. MICHEL DE CERTEAU, *Arkipäivän kekseliäisyys 1 – Tekemisen tavat*
65. ANTTI SALMINEN & TERE VADÉN, *Energia ja kokemus*
– *Naftologinen essee*
66. MICHEL FOUCAULT, *Klinikan synty*
67. JULIAN BAGGINI & PETER S. FOSL, *Ajattelun pikkujättiläinen*
68. ERMANNO BENCIVENGA, *Olipa toisen kerran*
– *52 ajattelemisen arvoista satua*
69. VILLE LÄHDE, *Niukkuuden maailmassa*
70. MICHEL DE CERTEAU, LUCE GIARD & PIERRE MAYOL,
Arkipäivän kekseliäisyys 2 – Asuminen, ruuanlaitto
71. MICHEL FOUCAULT, *Parhaat*
72. PIA HOUNI & PERTTU SALOVAARA (toim.), *Filosofi tavattavissa*
– *Ajatuksia filosofisesta elämästä*
73. VERA TRIPODI, *Sukupuolen filosofia*
74. ROBERTO CASATI & ACHILLE C. VARZI,
Ylittämättömiä yksinkertaisuuksia – 39 filosofista kompakertomusta
75. EDUARD HANSLICK, *Musiikille ominaisesta kauneudesta*
– *Yritys säveltaiteen estetiikan uudistamiseksi*
76. MESTARI ECKHART, *Jumalallisen lohdutuksen kirja*
77. TAPANI KILPELÄINEN, *Silmät ilman kasvoja – Kauhu filosofiana*
78. DAVID HUME, *Keskusteluja luonnollisesta uskonnosta*
79. FJODOR DOSTOJEVSKI, *Kulta-aika taskussa*
– *Kirjoituksia Venäjän maasta ja hengestä*
80. STEPHEN TOULMIN, *Argumentit – Luonne ja käyttö*
81. BELL HOOKS, *Rakkaus muuttaa kaiken*
82. GEORGES BATAILLE, *Uskontoteoria*
83. KENAN MALIK, *Monikulttuurisuus*

84. DANI RODRIK, *Globalisaation paradoksi*
– *Miksi globaalit markkinat, valtiot ja demokratia eivät sovi yhteen?*
85. HANNELE HUHTALA, SAMI SYRJÄMÄKI & JARKKO S. TUUSVUORI,
Ajatuspajoista innovaatiokumppanuuksiin. Tapaus Filosofian Akatemia
– *Raportti uusimmasta valmennuskonsultoinnista ja
julkisen järjenkäytön ohentuvasta kriittisyydestä*
86. KENAN MALIK, *Moraalin suuntaa etsimässä*
– *Etiikan maailmanhistoria*
87. J. L. AUSTIN, *Näin tehdään sanoilla*
88. EDMUND HUSSERL, *Filosofia ankarana tieteenä*
89. PETER MARSHALL, *Reformaatio*
90. TUUKKA TOMPERI, *Filosofianopetus ja pedagoginen filosofia*
– *filosofia oppiaineena ja kasvatuksena*
91. JUKKA MIKKONEN, *Metsäpolun filosofiaa*
92. FREDRIK LÅNG, *Kuva ja ajatus*
93. JAN-WERNER MÜLLER, *Mitä on populismi?*
94. GRAHAM PRIEST, *Logiikka*
95. ALDO LEOPOLD, *Sand Countyn almanakka ja luonnoksia sieltä täältä*
96. ELIO LUGARESI, *Uni – sikeudet ja vaikeudet*
97. SAMI SYRJÄMÄKI (toim.), *Vapaus*
98. ANTTI SALMINEN & TERE VADÉN, *Elo ja anergia*
99. SARA AHMED, *Tunteiden kulttuuripolitiikka*
100. ANDRÉ SPICER, *Paskanjauhantabisnes*
101. MICHAEL POLLAN, *Toinen luonto – Puutarhurin oppivuodet*
102. GUILLAUME LE BLANC, *Juoksu – Fyysisiä mietiskelyjä*

Tilaukset
www.netn.fi/kirjat
niin & näin
PL 730
33101 TAMPERE